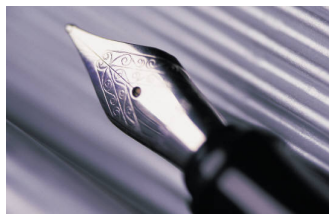

MONITORING ZAWODÓW DEFICYTOWYCH I NADWYŻKOWYCH W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM W 2009 ROKU

MONITORING – POJĘCIE I ZAKRES

Monitoring jest to proces regularnych badań i obserwacji zjawisk, w celu zgromadzenia informacji na dany temat. Poprzez **monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych** należy rozumieć proces systematycznego obserwowania zjawisk zachodzących na rynku pracy, dotyczących kształtowania popytu na pracę i podaży zasobów pracy w przekroju terytorialno – zawodowym. Mianem **zawodu deficytowego** określa się zawód, na który występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie. Analogicznie, **zawód nadwyżkowy** to taki zawód, na który występuje na rynku pracy mniejsze zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy. Monitoring zawodów jest prowadzony na trzech poziomach terytorialnych: powiatowym, wojewódzkim i krajowym.

Celem prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych jest: *bieżąca koordynacja szkoleń bezrobotnych oraz kształcenia zawodowego zgodnego z potrzebami rynku pracy.*

Zakres tematyczny monitoringu dotyczy zawodów i specjalności określonych w Klasyfikacji Zawodów i Specjalności dla potrzeb Rynku Pracy. Struktura klasyfikacji jest wynikiem grupowania zawodów na podstawie podobieństwa kwalifikacji zawodowych wymaganych dla realizacji zadań danego zawodu (specjalności), z uwzględnieniem obydwu aspektów kwalifikacji, tj. ich poziomu i specjalizacji. Powyższe kryteria posłużyły grupowaniu poszczególnych zawodów i specjalności w grupy elementarne, a te z kolei w szersze grupy średnie, duże i wielkie. Przedstawiana informacja dotyczy grup wielkich (kod 1-cyfrowy) oraz konkretnych zawodów i specjalności (kod 6-cyfrowy)¹.

Monitoring uwzględnia również strukturę bezrobotnych oraz zgłaszanych ofert pracy według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)².

CHARAKTERYSTYKA RYNKU PRACY

W końcu 2009 r. na terenie województwa kujawsko-pomorskiego zarejestrowanych pozostawało 182.031 podmiotów gospodarczych (bez osób prowadzących

¹ Dz. U. z 2004 r., nr 265, poz. 2644 z późn. zm., elektroniczna wersja klasyfikacji zawodów dostępna jest na stronie: <http://www.stat.gov.pl/> w zakładce Klasyfikacja zawodów

² Dz. U. z 2007 r., nr 251, poz.1885

indywidualne gospodarstwo rolne), z czego na sektor publiczny przypadało 5.756 podmiotów, a na sektor prywatny 176.275 podmiotów. W porównaniu z końcem 2008 r., w rejestrze REGON nastąpił spadek liczby podmiotów (o 5,3%). W sektorze prywatnym liczba podmiotów zmniejszyła się o 5,4%, natomiast w publicznym o 0,3%.

Zgodnie z rejestrem REGON przeważająca część podmiotów gospodarczych zlokalizowana była na terenach miejskich – 72,3%. W czterech miastach na prawach powiatu (*Bydgoszczy, Grudziądzu, Toruniu i Włocławku*) usytuowanych było 47,6% ogółu podmiotów gospodarczych, w tym w samej *Bydgoszczy* 23,5%. Powiatem ziemskim o największej liczbie podmiotów w województwie jest powiat *inowrocławski* – 13,7 tys. jednostek (7,5% ogółu podmiotów). Najmniej jednostek zarejestrowanych było w powiecie *wąbrzeskim* – 2,1 tys. (1,2% ogółu podmiotów).

Zdecydowaną większość działających na terenie województwa podmiotów stanowiły jednostki o liczbie pracujących do 9 osób – 94,6%. Podmioty o liczbie pracujących od 10 do 49 osób stanowiły 4,4% zawartości rejestru, a podmioty o liczbie pracujących powyżej 49 osób 1,0% ogółu. Podmioty małe (o liczbie pracujących do 9 osób) najczęściej prowadziły działalność w zakresie handlu i napraw (53,8 tys. jednostek), podmioty średnie (o liczbie pracujących od 10 do 49 osób) i duże (o liczbie pracujących powyżej 50 osób) skupione były głównie w sekcji przetwórstwo przemysłowe – 1,7 tys. podmiotów średnich i 0,6 tys. podmiotów dużych³.

Zgodnie z badaniem popytu na pracę prowadzonym przez Główny Urząd Statystyczny⁴ w końcu 2009 r. w województwie kujawsko-pomorskim pracowało 472.428 osób. W porównaniu z wynikami badania popytu na pracę za IV kwartał 2008 r. liczba pracujących w województwie zwiększyła się o 6,5%. Pracujący w naszym regionie głównie skoncentrowani byli w jednostkach prowadzących działalność w zakresie *przetwórstwa przemysłowego* (27,0%), *handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle* (17,9%), *edukacji* (7,4%) oraz *opieki zdrowotnej i pomocy społecznej* (7,2%).

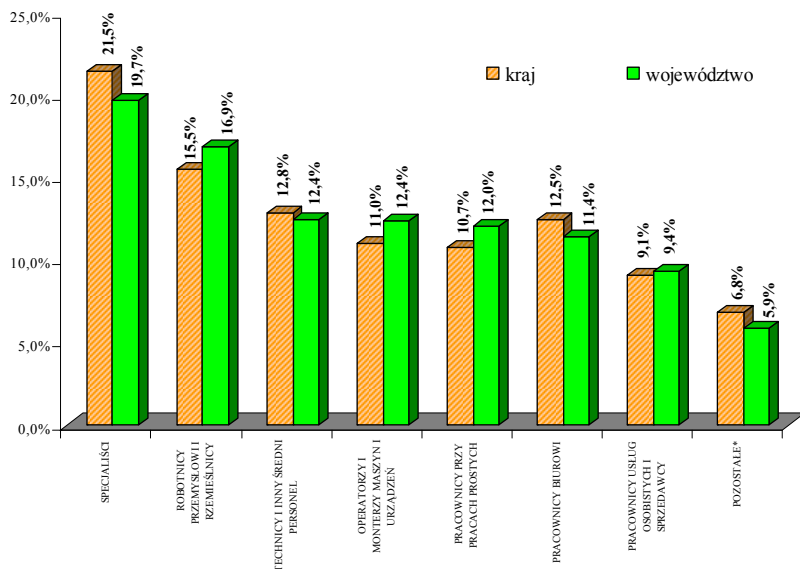
Większość pracujących w województwie skupiona była w jednostkach dużych (55,8%). W jednostkach średnich pracowało 26,1% a małych 18,0%. Osoby pracujące najczęściej reprezentowały zawody należące do takich grup wielkich jak: *specjaliści* (19,7%) oraz *robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy* (16,9%).

Osoby pracujące z województwa kujawsko-pomorskiego, według wielkich grup zawodowych, częściej niż w całym kraju pracowały jako robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń oraz pracownicy przy pracach prostych. Rzadziej natomiast wykonywały zawody należące m.in. do grupy wielkiej specjalistów.

³ „Podmioty Gospodarki Narodowej wpisane do rejestru REGON w województwie kujawsko-pomorskim stan na koniec 2009 r.”; Urząd Statystyczny w Bydgoszczy.

⁴ Dane odnośnie wyników badania popytu na pracę GUS za rok 2009 na potrzeby MZDiN zamieszczone zostały przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej na portalu publicznych służb zatrudnienia (www.psz.praca.gov.pl) w dniu 25 maja 2010 r.

Wykres 1. Pracujący w Polsce i województwie kujawsko-pomorskim w końcu 2009 r. według wielkich grup zawodowych

* do pozostałych grup należą: przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy oraz rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy.

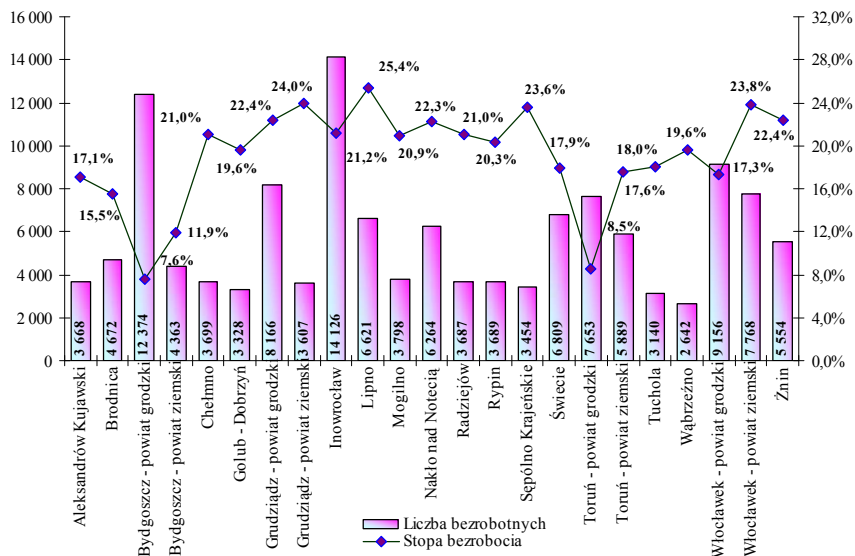
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS odnośnie badania popytu na pracę za IV kwartał 2009 r.

W grudniu 2009 r. wojewódzka **stopa bezrobocia** (charakteryzująca udział bezrobotnych w liczbie osób aktywnych zawodowo) wyniosła **16,2%**⁵, co pod względem najwyższej stopy bezrobocia lokowało nasz region na trzecim miejscu w kraju (za województwami: warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim). W tym samym czasie krajowa stopa bezrobocia osiągnęła poziom 12,1%. W ciągu roku wojewódzka stopa bezrobocia wzrosła o 2,9 pkt. proc. a krajowa o 2,6 pkt. proc.

W końcu 2009 r. w powiatowych urzędach pracy województwa kujawsko-pomorskiego zarejestrowanych pozostawało 134.127 bezrobotnych. Pod względem największej liczby bezrobotnych, podobnie jak w poprzednim roku, sytuowało to nasz region na piątym miejscu w kraju. W porównaniu z końcem grudnia 2008 r. liczba bezrobotnych w województwie zwiększyła się o 23.871 osób, to jest o 21,7% (w 2008 r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 10,5%). W skali całego kraju roczny wzrost liczby bezrobotnych wyniósł 28,4% (rok wcześniej spadek o 15,6%). Największy wzrost zanotowano w miastach na prawach powiatu (*Bydgoszczy* o 4.235 osób – 52,0%, *Toruniu* o 2.064 osoby – 36,9%, *Włocławku* o 1.775 osób – 24,0% i *Grodziszku* o 1.304 osoby – 19,0%) oraz powiatach *toruńskim* (o 1.577 osób – 36,6%) i *inowrocławskim* (o 1.512 osób – 12,0%).

⁵ Dane po korekcie stopy bezrobocia za okres: grudzień 2009 r. – sierpień 2010 r. przekazanej przez US w Bydgoszczy w dniu 28 października 2010 r.

Wykres 2. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w końcu grudnia 2009 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań MPiPS-01 o rynku pracy i danych GUS odnośnie stopy bezrobocia rejestrowanego (dane po korekcie za okres: grudzień 2009 r. – sierpień 2010 r. przekazanej przez US w Bydgoszczy w dniu 28 października 2010 r.)

BEZROBOTNI WEDŁUG PRZYNALEŻNOŚCI OSTATNIEGO MIEJSCA PRACY DO SEKCJI PKD

Zgodnie ze stanem w dniu 31 grudnia 2009 r. w ewidencji powiatowych urzędów pracy pozostawało **109.982 bezrobotnych poprzednio pracujących** i **24.145 osób dotychczas niepracujących**, co stanowiło odpowiednio 82,0% i 18,0% ogółu bezrobotnych (rok wcześniej udziały te wynosiły 80,7% i 19,3%). W poszczególnych powiatach województwa udział osób dotychczas niepracujących wahał się od 11,1% w *Bydgoszczy*, 12,3% w *Toruniu* i 12,7% w *Grudziądzu* do 31,8% w powiecie *lipnowskim* i 30,7% w powiecie *radziejowskim*.

Bezrobotni poprzednio pracujący według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy najczęściej pochodzili z sekcji **przetwórstwo przemysłowe** – 28.256 bezrobotnych, co stanowiło 21,1% ogółu bezrobotnych oraz **handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle** – 19.282 osoby (14,4% ogółu).

Tabela 1. Bezrobotni według przynależności ostatniego miejsca pracy do sekcji PKD (powyżej 8.000 zarejestrowanych)

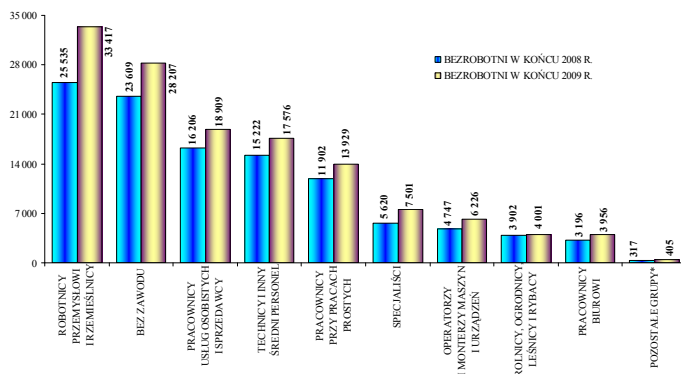
Bezrobotni według przynależności ostatniego miejsca pracy do sekcji PKD	31.12.2009 r.	
	liczba	%
Przetwórstwo przemysłowe	28 256	21,1
Dotychczas niepracujący	24 145	18,0
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	19 282	14,4
Budownictwo	11 248	8,4
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9 369	7,0
Pozostała działalność usługowa	8 499	6,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy.

STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG ZAWODÓW

W statystyce rynku pracy bezrobotni poprzednio pracujący klasyfikowani są według zawodu wykonywanego w ostatnim miejscu pracy, a osoby dotychczas niepracujące zgodnie z zawodem wyuczonym (potwierdzonym świadectwem lub dyplomem kształcenia szkolnego bądź kursowego). Oddzielną grupę stanowią osoby bez zawodu. Grupa ta obejmuje osoby spełniające jednocześnie dwa warunki: nie posiadają świadectwa (dyplomu) ukończenia kształcenia szkolnego lub kursowego i nie dysponują udokumentowaną ciągłością pracy (w okresie minimum jednego roku) w jednym zawodzie. Tylko osoby spełniające jednocześnie oba warunki powinny być klasyfikowane jako osoby bez zawodu. Do grupy bez zawodu zaliczane są także osoby dotychczas niepracujące, które ukończyły szkoły zawodowe bez zdanego egzaminu zawodowego. Z powiatowych raportów z monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych wynika, że grupa ta stanowi znaczny odsetek wśród osób bez zawodu.

Wykres 3. Bezrobotni w wielkich grupach zawodowych w końcu 2008 r. i 2009 r.

* do pozostałych grup należą: siły zbrojne i przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy.

W końcu 2009 r. w rejestrach powiatowych urzędów pracy województwa kujawsko-pomorskiego pozostawało 105.920 bezrobotnych posiadających zawód i 28.207 osób bez zawodu (79,0% i 21,0% ogółu bezrobotnych). W poszczególnych powiatach województwa w końcu 2009 r. udział osób bez zawodu w ogóle bezrobotnych wynosił od 12,0% w powiecie żnińskim i 12,6% w powiecie aleksandrowskim do 31,0% w powiecie brodnickim i 34,7% w powiecie włocławskim.

Bezrobotni posiadający zawód najczęściej legitymowali się zawodami należącymi do następujących grup wielkich: **robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy; pracownicy usług osobistych i sprzedawcy; technicy i inny średni personel oraz pracownicy przy pracach prostych.**

W porównaniu do tego samego okresu roku wcześniejszego, we wszystkich wielkich grupach zawodowych liczba bezrobotnych zwiększyła się. Silny wzrost nastąpił w grupach: specjaliści (wzrost o 33,5%, 1.881 osób więcej), operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (wzrost o 31,2%, 1.479 osób więcej) oraz robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (wzrost o 30,9%, 7.882 osoby więcej). Najwolniejszy procentowy wzrost liczby zarejestrowanych dotyczył grupy rolników, ogrodników, leśników i rybaków (wzrost o 2,5%, 99 osób więcej).

W końcu grudnia 2009 r. w zależności od poziomu wykształcenia, najwięcej osób bezrobotnych reprezentowało następujące profesje:

- **wykształcenie wyższe:**
- pedagog (616 zarejestrowanych),
- ekonomista (555 zarejestrowanych),
- specjalista administracji publicznej (516 zarejestrowanych),
- specjalista ds. marketingu i handlu (362 zarejestrowanych),
- **wykształcenie średnie:**
- asystent ekonomiczny (3.673 zarejestrowanych),
- kucharz (2.542 zarejestrowanych),
- technik mechanik (1.649 zarejestrowanych),
- technik rolnik (1.317 zarejestrowanych),
- pracownik biurowy (1.308 zarejestrowanych),
- handlowiec (920 zarejestrowanych),
- **wykształcenie zasadnicze zawodowe i niższe:**
- sprzedawca (11.573 zarejestrowanych),
- ślusarz (3.865 zarejestrowanych),
- krawiec (2.805 zarejestrowanych),
- robotnik gospodarczy (2.729 zarejestrowanych),
- murarz (2.363 zarejestrowanych),
- robotnik budowlany (2.065 zarejestrowanych),
- robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym (1.883 zarejestrowanych),
- szwaczka (1.864 zarejestrowanych),
- sprzątaczką (1.710 zarejestrowanych),
- stolarz (1.216 zarejestrowanych),
- piekarz (1.137 zarejestrowanych),
- mechanik samochodów osobowych (1.112 zarejestrowanych).

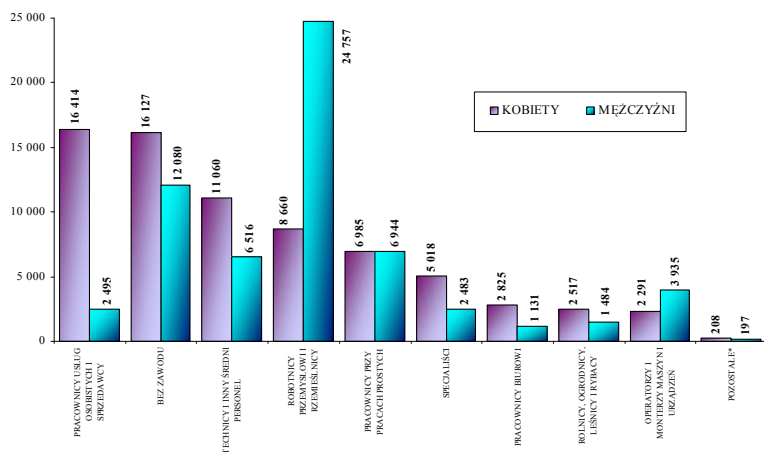
Posiadanie przez bezrobotnego danego zawodu nie zawsze jest równoznaczne z tym, że bezrobotny mógłby podjąć pracę w tym zawodzie. Związane jest to najczęściej z długim czasem pozostawania poza zatrudnieniem (28,6% bezrobotnych pozostaje w rejestrach powyżej 12 miesięcy). Osoby takie często tracą umiejętności potrzebne na rynku pracy. Z czasem nie tylko nie potrafią zabiegać o pracę, ale również często nie są w stanie jej utrzymać. Dodatkowo dezaktualizacji ulegają umiejętności niezbędne do wykonywania posiadanego zawodu. Ogólnie długookresowe bezrobocie rzadziej dotyczy zawodów należących do grup wielkich specjalistów oraz techników i innego średniego personelu, czyli profesji wymagających stosunkowo wysokich kwalifikacji zawodowych. **Osoby z wykształceniem średnim i wyższym generalnie krócej pozostają w ewidencji bezrobotnych.**

BEZROBOTNI WEDŁUG PŁCI I ZAWODÓW

W końcu grudnia 2009 r. w powiatowych urzędach pracy województwa kujawsko-pomorskiego pozostawało 72.105 bezrobotnych kobiet i 62.022 bezrobotnych mężczyzn, co stanowiło odpowiednio 53,8% i 46,2% ogółu zarejestrowanych. W poszczególnych powiatach udział kobiet w ogóle bezrobotnych wahał się od 49,5% w powiecie *aleksandrowskim* do 58,3% w powiecie *żnińskim*.

Zawód wyuczony lub wykonywany posiadało 77,6% bezrobotnych kobiet i 80,5% bezrobotnych mężczyzn. Strukturę zawodową bezrobotnych według płci na poziomie wielkich grup zawodowych prezentuje wykres 4.

Wykres 4. Bezrobotni według płci w wielkich grupach zawodowych w końcu 2009 r.

* do pozostałych grup należą: siły zbrojne i przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy.

Pomimo tego, iż znaczny udział zarówno bezrobotnych kobiet jak i mężczyzn stanowią osoby bez zawodu, to jednak struktura zawodowa bezrobotnych różni się w zależności od płci. Kobiety to przede wszystkim (na poziomie wielkich grup

zawodowych) pracownicy usług osobistych i sprzedawcy. Mężczyźni dominują natomiast w grupach wielkich: robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy oraz operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń. Na poziomie konkretnych zawodów kobiety najczęściej legitymują się zawodem sprzedawcy – 19,0% bezrobotnych kobiet posiadających zawód. Struktura zawodowa mężczyzn jest bardziej zróżnicowana, nie ma tu jednego dominującego zawodu. Ponadto mężczyźni to, dużo częściej od kobiet, osoby z zawodami technicznymi – związanymi z naprawą i obsługą maszyn oraz budownictwem.

Odmierna struktura zawodowa może być jedną z przyczyn tego, że kobiety mają większe problemy ze znalezieniem i podjęciem pierwszej pracy. W końcu 2009 r. stażu pracy nie posiadało 15.608 bezrobotnych kobiet (21,6% ogółu bezrobotnych kobiet) oraz 8.537 bezrobotnych mężczyzn (13,8% ogółu bezrobotnych mężczyzn).

OFERTY PRACY ZGŁOSZONE DO POWIATOWYCH URZĘDÓW PRACY W 2009 R.

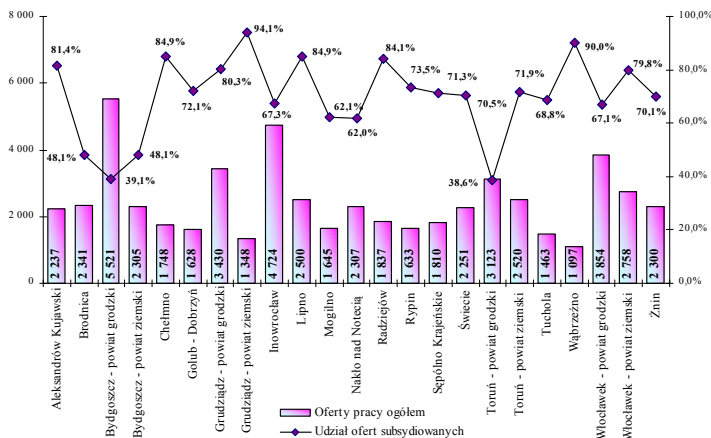

W 2009 r. do powiatowych urzędów pracy województwa kujawsko-pomorskiego wpłynęło 56.380 ofert pracy⁶ (w porównaniu z rokiem wcześniejszym było to o 8.602 oferty – 13,2% mniej). Przeważająca część ofert pochodziła z zakładów usytuowanych w miastach (70,1%), w tym z samej Bydgoszczy 9,8%. Podobnie jak w latach wcześniejszych największą ofertę pracy zgłosiły podmioty działające w zakresie administracji publicznej i obrony narodowej; obowiązkowych zabezpieczeń społecznych – 15.463 oferty (28,7%). Należy jednak wspomnieć, iż zgodnie z informacjami przekazywanymi przez powiatowe urzędy pracy, zgłaszane z tej sekcji oferty są najczęściej subsydiowane, przez co dotyczą zatrudnienia subsydiowanego (prace interwencyjne, roboty publiczne, podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego) oraz uczestnictwa w aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu (staże, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy/dorosłych, prace społecznie użyteczne).

W 2009 r. do powiatowych urzędów pracy wpłynęły 37.684 oferty subsydiowane, stanowiło to 66,8% ogółu zgłoszonych ofert. Spośród nich 17.739 ofert dotyczyło stażu, 5.947 to propozycje prac społecznie użytecznych, a 361 to miejsca przygotowania zawodowego w miejscu pracy/dorosłych. W porównaniu z rokiem 2008 liczba ofert subsydiowanych nieznacznie zmniejszyła się (9 ofert mniej), niemniej jednak udział tych ofert w ogóle zgłoszonych wzrósł o 8,8 pkt. proc.

⁶ Zgodnie z objaśnieniami do Sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy ofertami pracy są zgłoszone przez pracodawców wolne miejsca zatrudnienia jak i miejsca przygotowania zawodowego na stanowisku pracy oraz przyjęte do realizacji miejsca pracy w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych, prac społecznie użytecznych i stażu, a także w ramach umów zlecenia i umów o dzieło.

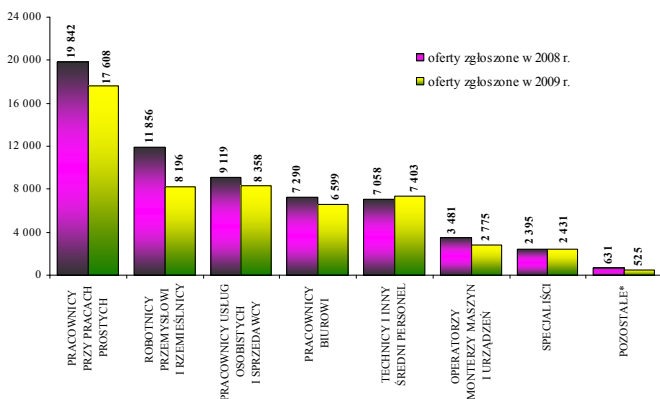
Wykres 5. Oferty pracy zgłoszone do powiatowych urzędów pracy w 2009 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy.

Wysoki udział ofert subsydiowanych sprawia, iż znaczna część rejestrowanego przez powiatowe urzędy pracy popytu na pracę ma charakter tymczasowy i kształtowany jest przez aktywne programy rynku pracy, mające na celu łagodzenie skutków bezrobocia. Dodatkowo powoduje to, iż zgłaszane oferty pracy przeznaczane są najczęściej dla osób o niskich kwalifikacjach zawodowych. Pracownicy o wysokich kwalifikacjach zawodowych rzadko poszukiwani są za pośrednictwem publicznych służb zatrudnienia.

Wykres 6. Oferty pracy (wyluczając anulowane przez pracodawców) w wielkich grupach zawodowych w 2008 r. i 2009 r.

* do pozostałych grup należą: rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy; siły zbrojne oraz przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy.

Z danych przedstawionych na wykresie 6 wynika, że w ciągu roku w większości wielkich grup zawodowych nastąpił spadek liczby zgłaszanych ofert pracy. W porównaniu z rokiem 2008 wzrosła liczba ofert przeznaczonych dla techników i innego średniego personelu (wzrost o 345 ofert, tj. 4,9%) oraz specjalistów (wzrost o 36 ofert, tj. 1,5%).

W 2009 r., w zależności od poziomu wykształcenia, zgłaszane do powiatowych urzędów pracy oferty najczęściej przeznaczone były dla osób z zawodami:

- **wykształcenie wyższe:**
- specjalista do spraw marketingu i handlu (sprzedaży) (226 ofert),
- nauczyciel przedszkola (193 oferty),
- wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych (161 ofert),
- **wykształcenie średnie:**
- pracownik biurowy (4.185 ofert),
- pracownik administracyjny (2.783 oferty),
- magazynier (883 oferty),
- **wykształcenie zasadnicze zawodowe i niższe:**
- robotnik gospodarczy (10.523 oferty),
- sprzedawca (4.596 ofert),
- robotnik budowlany (1.008 ofert),
- sprzątaczką (947 oferty),
- szwaczka (944 oferty),

W większości wymienionych zawodów można zaobserwować duży napływ zarówno ofert pracy jak i bezrobotnych. Taka sytuacja świadczy o dużej rotacji pracowników w tych profesjach.

ZAWODY DEFICYTOWE I NADWYŻKOWE

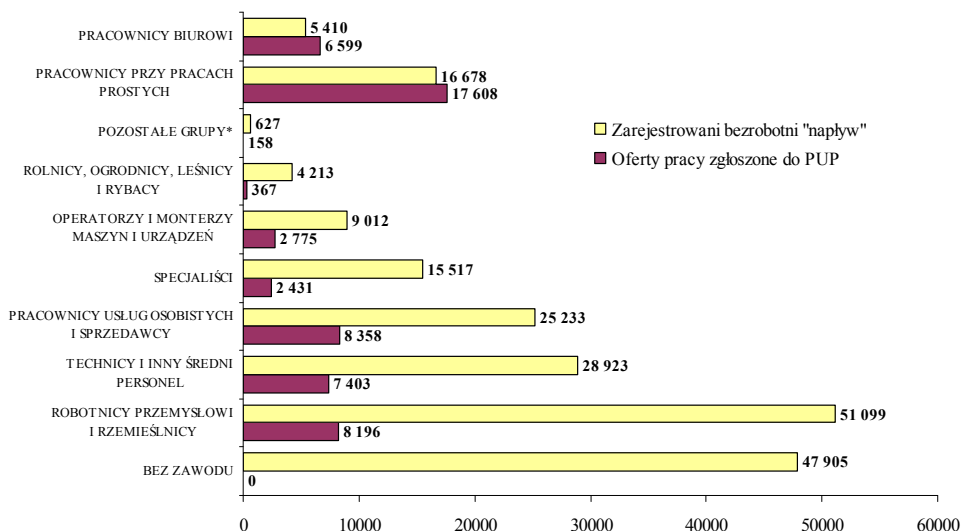
W 2009 roku do powiatowych urzędów pracy zgłoszono – wyłączając oferty anulowane – 53.895 ofert pracy. W tym samym czasie do rejestrów bezrobotnych trafiło 204.617 osób, tak więc na 1 ofertę przypadało prawie 4 nowo-rejestrujących się (rok wcześniej stosunek ten wynosił 1:3).

Podobnie jak w latach wcześniejszych, najkorzystniej kształtowała się sytuacja *pracowników biurowych* oraz *pracowników przy pracach prostych*,

w grupach tych liczba zgłoszonych ofert pracy przekroczyła nowe rejestracje bezrobotnych. Nie spowodowało to jednak zmniejszenia liczby bezrobotnych w tych grupach. W odniesieniu do końca 2008 r. liczba bezrobotnych w grupie pracowników biurowych wzrosła o 23,8%, a wśród pracowników przy pracach prostych

o 19,5%. Jest to spowodowane głównie tym, że wiele miejsc pracy w tych grupach jest kreowane przez aktywne programy rynku pracy, które zapewniają czasowe zatrudnienie w ramach zatrudnienia subsydiowanego lub uczestnictwo w takich formach aktywizacji jak: staże, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy/dorośłych lub prace społecznie użyteczne.

Wykres 7. Nowe rejestracje bezrobotnych i zgłoszone oferty pracy w wielkich grupach zawodowych w 2009 r.

* do pozostałych grup należą: siły zbrojne oraz przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy.

Rynek pracy województwa kujawsko-pomorskiego charakteryzuje zdecydowana przewaga zawodów nadwyżkowych. Z 1.538 zawodów, którymi legitymowali się bezrobotni zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy województwa, 79,8% to zawody nadwyżkowe, 4,0% to zawody zrównoważone, natomiast 16,1% stanowią zawody deficytowe⁷. Rok wcześniej zawody nadwyżkowe stanowiły 72,8%, zawody zrównoważone 5,0% a deficytowe 22,1%⁸.

⁷ Podział na zawody deficytowe, zrównoważone i nadwyżkowe został dokonany na podstawie wskaźnika intensywności nadwyżki (deficytu) wyrażonego jako stosunek liczby zgłoszonych ofert pracy, w badanym okresie, w danym zawodzie do liczby zarejestrowanych bezrobotnych, w badanym okresie, w danym zawodzie. Zawody deficytowe to takie, dla których wskaźnik przekracza wartość 1,1; zawody zrównoważone to takie, dla których wskaźnik mieści się w przedziale od 0,9 do 1,1; natomiast zawody nadwyżkowe to takie, dla których wskaźnik ma wartość poniżej 0,9.

⁸ Z uwagi na stosowanie zaokrągleń odsetki nie sumują się do 100%.

**Tabela 2. Wybrane zawody deficytowe i zrównoważone
w zależności od poziomu wykształcenia**

Kod zawodu	Nazwa zawodu	Bezrobotni		Zgłoszone oferty pracy	Wskaźnik intensywności deficytu
		nowe rejestracje	zarejestrowani w końcu okresu		
wykształcenie wyższe					
233201	Nauczyciel przedszkola	116	81	193	1,7
235908	Wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych	101	54	161	1,6
241206	Specjalista do spraw ubezpieczeń majątkowych i osobowych	11	8	38	3,5
241401	Pośrednik w obrocie nieruchomościami	17	9	36	2,1
241307	Specjalista do spraw kadr	34	18	35	1,0
wykształcenie średnie					
513102	Opiekunka dziecięca*	210	173	498	2,4
343201	Księgowy (samodzielny)	456	390	490	1,1
341503	Przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny)	463	250	476	1,0
411101	Sekretarka	164	100	381	2,3
346103	Opiekunka środowiskowa*	110	76	289	2,6
346102	Opiekun w domu pomocy społecznej*	112	79	216	1,9
wykształcenie zasadnicze zawodowe i niższe					
913101	Pomoc domowa	58	76	287	4,9
828304	Monter sprzętu radiowego i telewizyjnego	65	47	192	3,0
713302	Tynkarz	72	54	127	1,8
913203	Pokojuowa (w hotelu)	87	81	123	1,4
712901	Konserwator budynków	45	42	112	2,5
811102	Operator koparek i zwałowarek	69	43	107	1,6
828403	Monter wyrobów z tworzyw sztucznych	47	32	106	2,3
821107	Operator obrabiarek sterowanych numerycznie	92	40	95	1,0
823104	Wulkanizator	60	38	54	0,9

* gwiazdka oznacza, że dany zawód objęty jest kształceniem w systemie szkolnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy.

Z 1.228 zawodów, które w 2009 r. w naszym regionie były nadwyżkowe, w zależności od poziomu wykształcenia, najwięcej bezrobotnych pozostawało w zawodach zaprezentowanych w tabeli nr 3.

Dodatkowo, spośród zawodów nadwyżkowych w 579 przypadkach nie zarejestrowano **żadnej oferty pracy**. Wśród tych profesji, w końcu 2009 r., najwięcej bezrobotnych pozostawało w następujących zawodach:

- pozostali ogrodnicy producenci warzyw, kwiatów i pokrewni (405 zarejestrowanych),
- obuwnik przemysłowy (304 zarejestrowanych),

- politolog (178 zarejestrowanych),
- rolnik upraw mieszanych (155 zarejestrowanych),
- pozostali operatorzy urządzeń do procesów chemicznych i produkcji chemikaliów (143 zarejestrowanych),
- przedsiębiorca (102 zarejestrowanych).

Tabela 3. Wybrane zawody nadwyżkowe w zależności od poziomu wykształcenia

Kod zawodu	Nazwa zawodu	Bezrobotni		Zgłoszone oferty pracy	Wskaźnik intensywności nadwyżki
		nowe rejestracje	zarejestrowani w końcu okresu		
wyszktałcenie wyższe					
244104	Pedagog	1 339	616	49	0,0
241102	Ekonomista	1 007	555	33	0,0
247901	Specjalista administracji publicznej	1 060	516	62	0,1
241912	Specjalista do spraw marketingu i handlu (sprzedaży)	767	362	226	0,3
241915	Specjalista do spraw organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych	645	288	35	0,1
wyszktałcenie średnie					
341902	Asystent ekonomiczny* (zawód szkolny: Technik ekonomista)	5 642	3 673	161	0,0
512201	Kucharz*	3 294	2 542	686	0,2
311502	Technik mechanik*	3 252	1 649	31	0,0
321208	Technik rolnik*	1 688	1 317	12	0,0
341501	Handlowiec* (zawód szkolny: Technik handlowiec)	1 544	920	286	0,2
413103	Magazynier	1 448	908	883	0,6
wyszktałcenie zasadnicze zawodowe i niższe					
522107	Sprzedawca*	14 795	11 573	4 596	0,3
722204	Ślusarz*	6 212	3 865	391	0,1
743304	Krawiec*	3 185	2 805	124	0,0
712102	Murarz*	3 689	2 363	733	0,2
931301	Robotnik budowlany	2 839	2 065	1 008	0,4
932104	Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	2 104	1 883	347	0,2
743604	Szwaczka	2 334	1 864	944	0,4
913207	Sprzątaczką	1 801	1 710	947	0,5
742204	Stolarz*	2 212	1 216	341	0,2
741203	Piekarz*	2 009	1 137	193	0,1
723105	Mechanik samochodów osobowych	1 966	1 112	170	0,1
512202	Kucharz małej gastronomii*	1 756	1 074	103	0,1
613101	Rolnik produkcji roślinnej i zwierzęcej* (zawód szkolny: Rolnik)	1 154	1 085	20	0,0

* gwiazdka oznacza, że dany zawód objęty jest kształceniem w systemie szkolnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Załącznika 3 – Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności, załącznik do Sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy.

Należy pamiętać, iż monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych prowadzony jest na podstawie popytu na pracę rejestrowanego przez powiatowe urzędy pracy, dlatego katalog zawodów deficytowych i nadwyżkowych z pewnością nie jest wyczerpujący. Ze względu na to, iż za pośrednictwem publicznych służb zatrudnienia pracodawcy rzadko poszukują osób z najwyższymi kwalifikacjami zawodowymi, największa luka dotyczy zawodów, do wykonywania których niezbędne jest wykształcenie wyższe. Wnioskowanie na temat zawodów deficytowych i nadwyżkowych zaburza także wysoki udział ofert subsydiowanych, który sprawia, że do zawodów deficytowych często zaliczane są profesje związane z realizacją aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu.

W celu uzupełnienia informacji o zapotrzebowaniu regionalnego rynku pracy na określone zawody oraz kwalifikacje Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu we współpracy ze wszystkimi powiatowymi urzędami pracy działającymi w regionie przeprowadził badanie pod nazwą: „**Sondaż wśród pracodawców województwa kujawsko-pomorskiego. Diagnoza zapotrzebowania na pracowników w wymiarze kwalifikacyjno-zawodowym**”. Badaniem sondażowym objęte zostały 2.054 podmioty działające na terenie województwa. Bezpośrednie wywiady prowadzone były z pracodawcami od ostatniej dekady maja do połowy lipca br. Nieznaczna część wywiadów przeprowadzona była telefonicznie lub za pośrednictwem poczty elektronicznej.

Podmioty uczestniczące w badaniu należały głównie do sektora prywatnego – 1.558 jednostek tj. 75,9%. Zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności 2007 respondenci najczęściej prowadzili działalność w zakresie: przetwórstwa przemysłowego (24,4%), handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych włączając motocykle (17,5%), edukacji (11,4%) oraz budownictwa (10,4%).

W dniu 31 grudnia 2009 r. 46,5% zbadanych podmiotów zatrudniało powyżej 50 osób (podmioty duże). Od 10 do 49 osób (podmioty średnie) zatrudniało 24,1% podmiotów biorących udział w badaniu, a do 9 osób (podmioty małe) zatrudniało – 29,4%. Ogółem w zbadanych podmiotach w końcu 2009 r. pracowało⁹ 176.735 osób. W odniesieniu do końca roku 2008 liczba ta uległa nieznacznemu zmniejszeniu o 0,2%.

W badaniu zapytano przedsiębiorców o to, czy w 2010 r. przewidują zmiany w zatrudnieniu. **Łącznie 102 pracodawców zamierzało zwolnić 1.788 osób**, z których 34,2% pracowało w sektorze publicznym. W zależności od liczby zatrudnionych zwolnienia deklarowało 10 podmiotów małych (planowane zwolnienie 31 osób), 18 podmiotów średnich (planowane zwolnienie 245 osób) i 74 podmioty

⁹ Liczba ta obejmuje osoby zatrudnione w ramach stosunku pracy lub stosunku służbowego oraz osoby zatrudnione na podstawie innych umów cywilno-prawnych.

duże (planowane zwolnienie 1.512 osób). Podmioty planujące zwalnianie pracowników w 53,9% należały do sektora prywatnego a w 46,1% do sektora publicznego.

Najczęściej pracodawcy zamierzali zwolnić 1 osobę – 43,2% planujących zmniejszenie zatrudnienia. Kolejne 15,4% przedsiębiorców zadeklarowało, że zwolni dwóch pracowników. Więcej niż 100 osób planowało zwolnić 4 respondentów, przy czym największe zwolnienie miałyby dotyczyć 205 osób.

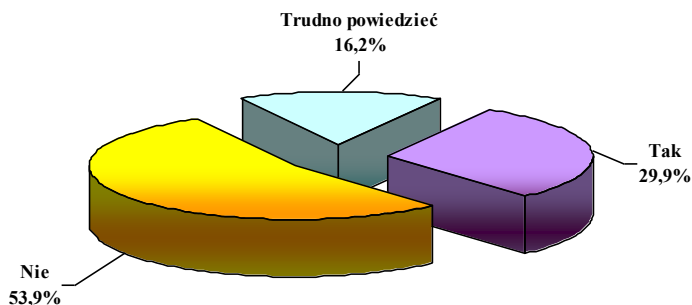
Jako najczęstszy powód przewidywanych zwolnień pracodawcy podawali *brak popytu na produkty, spadek liczby zamówień i zleceń* – 26,0% ankietowanych oraz *reorganizację działalności firmy* – 18,9% i *sezonowy charakter pracy* – 17,2%.

Planowane zwolnienia w 74,7% związane były z 5 zawodami:

- *robotnik gospodarczy* – 475 osób, z których 78,1% zatrudnionych było w sektorze publicznym;
- *robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym* – 346 osób (wszystkie zatrudnione w sektorze prywatnym);
- *pracownik administracyjny* – 231 osób, z których 71,9% zatrudnionych było w sektorze prywatnym;
- *szwaczka* – 176 osób (wszystkie zatrudnione w sektorze prywatnym);
- *robotnik budowlany* – 107 osób, z których 81,3% zatrudnionych było w sektorze prywatnym.

Na pytanie czy respondent planuje zatrudnić do końca 2010 r. nowe osoby, 614 podmiotów odpowiedziało twierdząco (29,9%).

Wykres 8. Planowane zatrudnienie nowych osób do końca 2010 r.

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych „Sondaż wśród pracodawców województwa kujawsko-pomorskiego. Diagnoza zapotrzebowania na pracowników w wymiarze kwalifikacyjno-zawodowym”

Ogółem 614 pracodawców zamierzało, do końca 2010 r., zatrudnić 4.943 osoby (bez miejsc stażu i przygotowania zawodowego dorosłych). W zależności od liczby zatrudnionych przyjęcie do pracy nowych osób deklarowało 118 podmiotów małych, 159 podmiotów średnich i 337 podmiotów dużych. Podmioty przewidujące możliwość zatrudnienia nowych pracowników w 79,0% należały do sektora prywatnego a w 21,0% do sektora publicznego.

W przeciwieństwie do ofert pracy zgłaszanych do powiatowych urzędów pracy, planowane przyjęcia do pracy w przeważającej części wiązały się z zatrudnieniem niesubsydiowanym (79,4%). Wśród zgłoszonych w województwie kujawsko-pomorskim w 2009 r. ofert pracy udział ofert niesubsydiowanych wynosił jedynie 33,2%.

Pracodawcy największe zapotrzebowanie zgłaszali na pracowników z zawodami należącymi do grupy wielkiej **operatorów i monterów maszyn i urządzeń** – 29,8% (w przypadku ofert pracy zgłoszonych w 2009 r. do powiatowych urzędów pracy udział tej grupy wyniósł 5,1%). Zapotrzebowanie na pracowników z tej grupy zawodowej zgłaszali głównie pracodawcy działający w sekcji *przetwórstwo przemysłowe* (87,6%).

Podobną liczbę osób respondenci planowali przyjąć w grupie **pracowników przy pracach prostych** – 25,8% **planowanych przyjęć do pracy**. W tym przypadku ponad 1/3 planowanych przyjęć dotyczyłaby zatrudnienia subsydiowanego. Udział tej grupy wśród wolnych miejsc pracy zgłaszanych w 2009 r. do powiatowych urzędów pracy był wyższy i wynosił – 32,7%. Zapotrzebowanie na pracowników z tej grupy zawodowej zgłaszali najczęściej pracodawcy działający w sekcjach *przetwórstwo przemysłowe* (48,5%) oraz *administracja publiczna i obrona narodowa obowiązkowe zabezpieczenia społeczne* (18,0%).

Badanie pracodawców nie potwierdziło zapotrzebowania rynku na pracowników biurowych w takiej skali, jak wynikałoby to z analizy ofert zgłaszanych do powiatowych urzędów pracy (12,2% ogółu zgłoszonych w 2009 r. ofert pracy). W przypadku planowanych przyjęć do pracy udział grupy pracowników biurowych wynosił jedynie – 3,0%.

Najważniejszymi czynnikami decydującymi o przyjęciu kandydata do pracy były *cechy indywidualne*. Od kandydatów na miejsca pracy oczekiwano głównie obowiązkowości, umiejętności pracy zespołowej oraz szybkości uczenia się nowych obowiązków. Ponieważ respondenci deklarowali zatrudnienie najczęściej pracowników o stosunkowo niskich kwalifikacjach zawodowych, **prawie połowa (44,9%) planowanych miejsc pracy skierowana była do osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym**. Dla 19,7% badanych poziom wykształcenia kandydatów do pracy nie miał żadnego znaczenia.

Na najniższym poziomie agregacji – konkretnych zawodów, pracodawcy biorący udział w badaniu deklarowali przyjęcie pracowników w zawodach zawartych w tabeli 4.

Tabela 4. Planowane przyjęcia do pracy do końca 2010 r. według zawodów – wyniki z badania sondażowego pracodawców województwa kujawsko-pomorskiego (powyżej 70 osób)

Kod zawodu	Nazwa zawodu	Zatrudnienie subsydiowane			Planowane przyjęcia ogółem
		Tak	%	Nie	
932104	Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	163	29,1	397	560
827504	Operator urządzeń przetwórstwa owocowo-warzywnego	0	0,0	490	490
828304	Monter sprzętu radiowego i telewizyjnego	0	0,0	415	415
914103	Robotnik gospodarczy	228	63,5	131	359
515902	Pracownik ochrony mienia i osób* (zawód szkolny: Technik ochrony fizycznej osób i mienia)	3	1,5	199	202
522107	Sprzedawca*	94	56,0	74	168
913207	Sprzątaczką	11	10,2	97	108
722204	Ślusarz*	18	17,1	87	105
832302	Kierowca samochodu ciężarowego	6	7,1	79	85
343101	Pracownik administracyjny* (zawód szkolny: Technik administracji)	48	64,9	26	74
413103	Magazynier	18	24,3	56	74
743604	Szwaczka	9	12,2	65	74
931301	Robotnik budowlany	46	63,9	26	72

* gwiazdka oznacza, że dany zawód objęty jest kształceniem w systemie szkolnym

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych „Sondaż wśród pracodawców województwa kujawsko-pomorskiego. Diagnoza zapotrzebowania na pracowników w wymiarze kwalifikacyjno-zawodowym”

Ponad połowa planowanych przyjęć do pracy miałyby nastąpić w podmiotach działających w zakresie *przetwórstwa przemysłowego* – 53,0% deklarowanych przyjęć.

Za najbardziej efektywne formy rekrutacji pracodawcy biorący udział w badaniu wskazywali *oferty złożone samodzielnie przez kandydatów* (31,5% wskazań). Była to najefektywniejsza forma pozyskiwania pracowników w podmiotach średnich i dużych. Pośrednictwo powiatowego urzędu pracy oraz rekomendacje znajomych, rodziny i innych otrzymały odpowiednio 21,7% i 21,1% odpowiedzi. *Rekomendacje znajomych, rodziny, innych* były najsukuteczniejszym sposobem rekrutacji w podmiotach małych.

Podsumowując można zauważyć, że plany zwolnienia pracowników (1.788 osób) dotyczą mniejszej liczby osób niż przewidywane przyjęcia do pracy (4.943 osoby). Niemniej jednak należy pamiętać, że chęć zatrudnienia nowych pracow-

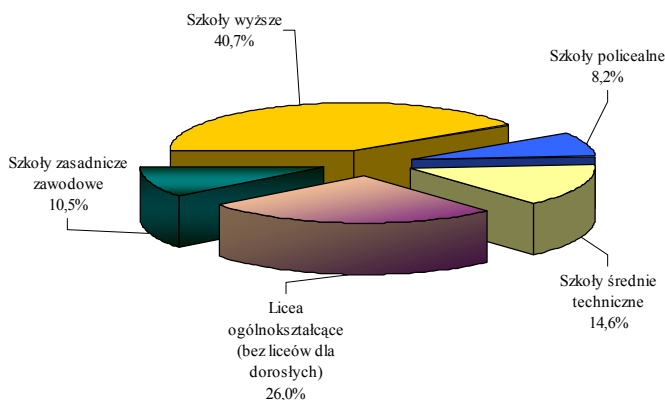
ników wyraziło 29,9% podmiotów a 53,9% badanych zadeklarowało, że do końca 2010 r. nie będzie zatrudniać nowych pracowników.

ABSOLWENCI SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH

W 2009 r. w województwie kujawsko-pomorskim szkoły ponadgimnazjalne ukończyło ok. 51 tys. osób¹⁰ (bez absolwentów liceów dla dorosłych). Najliczniejszą grupą były osoby kończące szkoły wyższe (40,7%). Osoby te najczęściej kończyły takie kierunki jak: *pedagogika, administracja, zarządzanie, turystyka i rekreacja oraz ekonomia*. Drugą co do liczebności grupę stanowili absolwenci liceów ogólnokształcących (26,0%). Osoby kończące szkoły policealne i średnie techniczne (22,8%) zdobywały przede wszystkim zawody: *asystent ekonomiczny, technik informatyk, technik mechanik, pracownik administracyjny, technik rolnik, technik żywienia i gospodarstwa domowego*. Absolwenci szkół zawodowych (10,5%) reprezentowali głównie zawody: *kucharz małej gastronomii, sprzedawca oraz mechanik pojazdów samochodowych*.

Wykres 9. Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych w województwie kujawsko-pomorskim w 2009 r. według szczebli kształcenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z aplikacji Monitoring Zawodów (odnośnie szkół ponadgimnazjalnych z wyłączeniem szkół wyższych i liceów dla dorosłych) i GUS (odnośnie absolwentów szkół wyższych).

¹⁰ Dane pochodzą z aplikacji Monitoring Zawodów stworzonej na potrzeby monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych w systemie Puls. Do aplikacji zaimportowane zostały dane z Systemu Informacji Oświatowej (SIO) – odnośnie szkół ponadgimnazjalnych (absolwenci roku szkolnego 2008/2009 oraz przewidywani absolwenci roku szkolnego 2009/2010). Informacje na temat: absolwentów roku akademickiego 2008/2009 (dane GUS) oraz bezrobotnych w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki zostały ręcznie wprowadzone przez pracowników powiatowych urzędów pracy.

W zależności od rodzaju ukończonej szkoły do rejestrów bezrobotnych trafiło 3,1% absolwentów szkół wyższych, 12,7% kończących licea ogólnokształcące, 15,2% absolwentów szkół policealnych i średnich zawodowych oraz 26,7% absolwentów zasadniczych szkół zawodowych. Osoby trafiające do ewidencji osób bezrobotnych były głównie przedstawicielami następujących kierunków kształcenia: *sprzedawca, asystent ekonomiczny, kucharz małej gastronomii, technik mechanik, mechanik pojazdów samochodowych*.

Pomimo tego, że ponad 1/4 absolwentów szkół zawodowych trafia do rejestrów bezrobotnych, udział osób z takim wykształceniem w ogóle bezrobotnych zmniejsza się. Na przestrzeni pięciu lat udział bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym zmniejszył się o 3,9 pkt. proc. W tym samym okresie wzrósł natomiast udział bezrobotnych z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (o 2,9 pkt. proc.) oraz wyższym (o 2,8 pkt. proc.).

Tabela 5. Bezrobotni według poziomu wykształcenia w latach 2005–2009.
Stan w końcu roku

Wykształcenie	Bezrobotni									
	2005		2006		2007		2008		2009	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Wyższe	6 629	3,5	6 188	3,9	5 372	4,4	6 013	5,5	8 510	6,3
Policealne i średnie zawodowe	34 033	18,1	29 691	18,5	23 517	19,1	21 270	19,3	25 454	19,0
Średnie ogólnokształcące	13 024	6,9	12 056	7,5	9 978	8,1	10 362	9,4	13 232	9,9
Zasadnicze zawodowe	66 449	35,3	53 380	33,3	39 674	32,2	34 299	31,1	42 126	31,4
Gimnazjalne i poniżej	67 886	36,1	58 746	36,7	44 702	36,3	38 312	34,7	44 805	33,4
Ogółem	188 021	100,0	160 061	100,0	123 243	100,0	110 256	100,0	134 127	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy.

Zmiany w strukturze bezrobotnych według wykształcenia mogą być wynikiem wybierania przez absolwentów gimnazjów nauki w liceach ogólnokształcących i profilowanych, jak i zgłaszanego przez pracodawców popytu na pracę. Zgodnie z wynikami badań sondażowych pracodawców 44,9% planowanych przyjęć do pracy dotyczyłoby osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

Pełne wersje raportów z monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim oraz badań sondażowych pracodawców dostępne są na stronie internetowej Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu – www.wup.torun.pl.

Broszura została przygotowana w ramach projektu
„Monitoring regionalnego rynku pracy II” współfinansowanego przez
Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu
87–100 Toruń, ul. Szosa Chełmińska 30/32
tel. 56 622 86 00, fax 56 622 74 85
www.wup.torun.pl
e-mail: wup@wup.torun.pl
analizy@wup.torun.pl